

Hodnotiaca správa činnosti Metropolitného inštitútu Bratislavy k 31. 12. 2022

Úvod

Metropolitný inštitút Bratislavy (MIB) sa za tri roky od svojho vzniku v roku 2019 stal výraznou a neoddeliteľnou súčasťou mesta a mestských projektov. MIB vznikol z potreby mať inštitúciu špecializujúcu sa na témy rozvoja mesta, architektúry a verejného priestoru, ktoré boli roky zanedbávané. MIB vykonáva množstvo nových úloh, ktoré v minulosti neboli pokryté inštitucionálnymi kapacitami mesta.

MIB je príspevková organizácia mesta so zameraním na oblasti rozvoja mesta, architektúry, verejného priestoru, územného plánovania, participácie a strategického plánovania. Koncepčné a strategické plánovanie rozvoja mesta je nevyhnutné pre ďalší zmysluplný rozvoj a dosiahnutie cieľov, ktoré si mesto stanovuje.

Funkčný verejný priestor je jednou z najdôležitejších súčastí mesta a tvorí základ toho, ako mesto spolu zažívame, ovplyvňuje to, ako sa v ňom cítime a ako nám v ňom fungujú vzťahy, a aký máme pocit z daného priestoru. Kvalitný verejný priestor poskytuje priestor na trávenie času v ňom, a pohybujú sa v ňom všetci od malých detí až po seniorov.

Činnosti MIB sa dajú rozdeliť do troch úrovní podľa zásahu, aký dosahujú: Najväčší vplyv a rozsah na rozvoj mesta spomedzi aktivít MIB majú **dokumenty zásadné pre rozvoj mesta a strategické plánovanie mesta**, Územný plán mesta a Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Bratislava 2030. Tieto dokumenty nastrojú pravidlá pre celé mesto, určujú stratégiu, akým smerom sa má mesto ako centrum metropolitného regiónu rozvíjať.

Druhou úrovňou činností MIB sú **koncepčné materiály** z dielne MIB. Koncepčné materiály prinášajú jednotné a transparentné pravidlá pre jednotlivé sféry a oblasti fungovania a slúžia na aplikovanie efektu zmien do celého mesta, nielen cez činnosti mesta ale aj na činnosť ďalších mestotvorných subjektov.

Každá zo sekcií MIB na základe svojich odborných vedomostí a skúseností tvorí koncepčné materiály pre ďalšie aplikovanie a násobenie princípov rozvoja mesta do praxe aj mimo projektových činností MIB. Hlavný usmerňujúci konceptný materiál pre tvorbu a obnovu verejných priestorov je **Manuál verejných priestorov**. Na Sekcii mestských štúdií a participácie vznikol tristo stranový **Manuál participácie, Ako porozumieť mestu a jeho ľuďom?** Usmernenie **Vzorové súťažné podmienky** od Sekcie súťaží je určené pre všetky samosprávy alebo subjekty, ktoré sa snažia cez transparentnú verejnú architektonickú súťaž vyberať návrhy pre nové verejné priestory či budovy. Všetky koncepčné materiály MIB sú zverejnené a voľne dostupné pre obyvateľov, mestské časti alebo rovnako pre súkromných investorov.

Dnes najviac viditeľnou úrovňou práce MIB sú činnosti súvisiace so zásahmi vo verejnom priestore. Projekty vo verejnom priestore sú od minulého roka zastrešené **Programom obnovy verejných priestorov Živé miesta**. Ide o úpravy rôzneho rozsahu, od úprav objektov po celé zóny a lokality, ku ktorým sa pristupuje komplexne. Najkomplexnejšie zadania v rámci projektov sa vyberajú a tvoria formou architektonických súťaží.

Cieľom MIB je v mestských projektoch a zámeroch prinášať komplexné a koncepčné riešenia, kde cieľovou skupinou sú všetci obyvatelia mesta. Pri rozhodovaní stavia MIB na dátach, kde významnú časť tvoria dáta z participácie, v rámci ktorej zbiera názory a potreby od obyvateľov v dotknutých územiach, prepojené na dostupné dáta a analýzy pre dotknuté územia.

MIB prierezovo spolupracuje s jednotlivými oddeleniami magistrátu na mnohých ďalších úlohách tým, že pridáva do mestských projektov svoje odborné kapacity.

K 31.12.2022 na TPP pre MIB pracovalo 64 zamestnancov a zamestnankýň, vybraných otvorenými výberovými konaniami.

Cieľ	Ukazovateľ	Cieľová hodnota	Vyhodnotenie cieľovej hodnoty k 31.12.2022
Zapájanie verejnosti do procesov tvorby verejných politík a procesov súvisiacich s rozvojom mesta	Realizácia participatívnych aktivít vo vzťahu k pripravovaným súťažiam alebo pilotným projektom	150	86 *
Kvalitný verejný priestor	Práce na balíkoch Zmien a doplnkov ÚPN hl. m. SR Bratislavy	4	3
	Spracovanie, príprava a aktualizácia územnoplánovacích a ostatných podkladov	15	8 **

	(urbanistická štúdia, generel, atď.)		
	Vyhotovenie projektových dokumentácií k projektom v rámci „Veľkej rámcovej zmluvy“	3	4** *
	Vyhotovenie projektových dokumentácií – quickfixy	5	13 **** *
	Vyhotovenie projektových dokumentácií – revitalizácia ulíc	3	11
	Tvorba Princípov a štandardov	7	7 *****
	Usmerňovacie a koordinačné projekty k riešeniu konkrétnych verejných priestorov drobnej mierky (dlažba, zeleň, mobiliár...)	5	15

* Pre vyhodnocovanie indikátora zapojenia širokej aj odbornej verejnosti do participatívnych procesov dôjde v hodnotiacej správe za rok 2023 k zmene v metodológii výpočtu tohto indikátora

** Indikátor 15 pripravovaných a spracovávaných podkladov vychádza z toho, že podklady majú byť dokončené do roku 2030. Materiály sú postupne pripravované a práca na nich sa prelína v rokoch.

**** *** Celkovo sa pracuje na 19 projektových dokumentáciách (externá spolupráca s vysúťažnými architektami z Veľkej, malej rámcovky a rámcovky MLBA), z ktorých je 16 súčasťou tzv. Veľkej rámcovky. Z týchto 16 projektov sú k 31.12. 2022 kompletne pripravené 4 projektové dokumentácie. Projektové dokumentácie boli začaté (zadané) v r. 2021.

***** *** Celkovo sa pracuje na 12 projektových dokumentáciách, z ktorých je k 30.6. 2022 kompletne pripravených 10 projektových dokumentácií. K 30.12. boli zvyšné 2 dopracované a pribudla jedna nová. Spolu 13 projektov. Projektové dokumentácie boli začaté v r. 2021 a 2022.

****** *** Okrem nových PaŠ 7 ďalších PaŠ, pripravených v minulých rokoch, bolo podľa potrieb aktualizovaných

Cieľ	Ukazovateľ	Cieľová hodnota	Vyhodnotenie cieľovej hodnoty k 31.12. 2022
Kvalitný verejný priestor	Usmerňovacie a koordinačné projekty k riešeniu konkrétnych verejných priestorov veľkej mierky (priestorové usporiadanie ulice a pod.)	2	3
	Vyhlásenie architektonických súťaží	5 (+2 z externých)	3
	Príprava podmienok/zadaní pre vyhlásenie architektonických súťaží	7	7
Vytvorenie strategického plánu – BA2030	Počet podujatí s verejnosťou k prezentácií strategického plánu	4	4

	Podiel výdavkov programového rozpočtu, ktorý je priradený k strategickým cieľom PHSR prostredníctvom akčného plánu (v percentách)	100	Bude sa nastavovať v druhom polroku 2022 a v roku 2023
	Podiel plánovaných a skutočne realizovaných aktivít (v percentách)	100	NA****

**** Vzhľadom na situáciu s rozpočtom, nie je možné vyhodnotiť podiel výdavkov, ktorý bude priradený k strategickým cieľom. Rovnako nie je možné vyhodnotiť podiel plánovaných a skutočne realizovaných aktivít, nakoľko implementácia strategického plánu je ešte len v začiatkoch a vyhodnotenie bude závisieť od rozpočtu.

Prehľad čerpania rozpočtu k 31.12. 2022

Bežné výdavky 640

Rozpočet pre rok 2022 pre rozpočtovú položku 640 – mzdy, platy, služobné príjmy a ostatné osobné vyrovnania rozpočet z príspevku HLBA - 1 936 958,-EUR, pričom k 31.12.2022 sa použilo 1 892 741,82 EUR z príspevku HLBA a 25 986,96 EUR z iných vlastných príjmov MIB. Pre rok 2022 bol rozpočet pre rozpočtovú položku 640 – príspevok na ostatné prevádzkové náklady a arch. súťaže 562 325 EUR z príspevku HLBA a z iných tržieb a výnosov 127 309,52 EUR), pričom k 31.12.2022 bolo použitých 561 130,02 EUR z príspevku HLBA a 127 309,52 EUR z iných tržieb a výnosov MIB.

Kapitálové výdavky 720

Kapitálové výdavky – architektonické súťaže návrhov (720) Tabuľka č. 1 prehľad kapitálových výdavkov na architektonické súťaže

Poradové číslo	Účelové určenie (názov ukazovateľa)	Upravený rozpočet finančných prostriedkov z rozpočtu mesta	Objem spotrebovaných/vyúčtovaných finančných prostriedkov z rozpočtu mesta
----------------	-------------------------------------	--	--

<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>
	<i>Projekt/aktivita/účelový transfer, v členení:</i>	545 978	
1.	<i>Centrálné námestie v mestskej časti Devínska Nová Ves</i>	23 000	0,00
2.	<i>Kollárovo námestie</i>	12 000	11 760
3.	<i>Quickfixy Predstaničné námestie a okolie, Hlavná Stanica</i>	15 000	9 750
4.	<i>Elektronický požiarový systém</i>	38 400	37 452,57
5.	<i>Revitalizácia Námestia republiky v Petržálke</i>	45 838	45 838
6.	<i>Architektonická štúdia pre výstavbu nového sociálne- zdravotného zariadenia</i>	20 000	0,00
7.	<i>Pamätník obetiam COVID-19</i>	20000,00	19 715,16
8.	<i>Architektonické riešenia stredných alebo väčších objektov a verejných priestorov, realizované na základe "Veľkej rámcovej zmluvy</i>	273 740	162 450
9.	<i>Parkovací dom Jantárová cesta</i>	143 000,00	139 551
10.	<i>Zatienenie rohu Poštovej a Obchodnej ulice</i>	5 000,00	0,00
	CELKOM:	545 978	426 484,22

Záverečná anotácia

Metropolitný inštitút Bratislavy má počas najbližších rokov pred sebou tvorbu a aktualizáciu významných dokumentov v oblasti územného plánovania.

Územné plánovanie je kľúčové pre dosiahnutie cieľov udržateľného rozvoja. Víziou Bratislavy je podľa strategického dokumentu Bratislava 2030, aby Bratislava bola zdravá a živá metropola s mierkou primeranou človeku. Rozvíja sa ako mesto krátkych vzdialeností do viacerých centier, kde sú služby, občianska vybavenosť a kultúra dostupné v rámci jednotlivých mestských štvrtí a susedstiev. Mesto sa

správa zodpovedne k prírodným zdrojom. Ponúka kvalitný verejný priestor, rozmanitú kultúru a dostupné možnosti pre pohyb, rekreáciu či zdravý životný štýl. Strategický dokument Bratislava 2030 reflektuje Agendu 2030 a má ambíciu nastaviť stratégiu mesta tak, aby pomáhala dosahovať všetkých 17 globálnych cieľov udržateľného rozvoja.

Už teraz prebieha tvorba a aktualizácia podkladových územnoplánovacích dokumentov. V priebehu roka 2022 začali práce na **Mestskej urbanistickej štúdii Mlynské nivy**, ktorej hlavná časť je naplánovaná na rok 2023.

Tvorba Mestskej urbanistickej štúdie Mlynské nivy v gescii MIB vyplynula zo spoločnej koordinácie so Sekciou nájomného bývania pri Výzve na predkladanie žiadostí o zmenu územného plánu za účelom zvýšenia dostupnosti bývania. Cieľom výzvy je zvýšenie dostupnosti bývania prostredníctvom výstavby nových bytových domov obsahujúcich aj mestské nájomné bývanie. Ide o lokality, kde to aktuálne územný plán povoľuje v menšom rozsahu, no po zmene funkčného využitia, by bolo možné zastavať dané územia vhodnejšie. **To, či lokality spĺňajú predpoklady na zmenu územného plánu v prospech verejného záujmu, preveria urbanistické štúdie.**

Vzhľadom na vysoký počet žiadostí týkajúcich sa Ružinova – zóny Mlynské Nivy (16 predložených žiadostí od rôznych majiteľov pozemkov) bude pre toto územie pripravená urbanistická štúdia, ktorú pripraví Metropolitný inštitút Bratislava. Pôjde tak o prvú mestskú urbanistickú štúdiu, ktorá bude koordinovať záujmy vlastníkov pozemkov a verejný záujem obyvateľov.

Mesto má dlhodobý zámer transformovať územia brownfieldov na princípoch udržateľného mesta na nové potrebné funkcie. Jednou z nich je bývanie, ktorého je v Bratislave nedostatok.

Z množstva žiadostí vyplýva, že lokalita Mlynské nivy má po funkčných zmenách vysoký potenciál na premenu z pôvodne industriálnej zóny na kompaktnú, modernú mestskú štvrť, s dobrou občianskou vybavenosťou, napojením na električkovú trať v priamom kontakte s centrom mesta.

Úloha MIB pri tvorbe štúdie je tiež zladovanie záujmov žiadateľov, verejného záujmu a zároveň koordinácia širších súvislostí v území, čo sa dá dosiahnuť jedine v spolupráci s dotknutými subjektmi a mestskou časťou Ružinov.

Významnou súčasťou podkladových materiálov pri tvorbe MUŠ Mlynské nivy tvoria ekonomicko-finančné analýzy, demografická prognóza, dopravné modely a prieskumy a ďalšie, vďaka ktorým je možné presnejšie zanalyzovať potreby a potenciál územia.

Územia brownfieldov, najmä vo vnútornom meste, sú vnímané ako územia vhodné pre rozvoj, a premenu nevyužívaných území na princípe kompaktného mesta, s dostupným bývaním a dobrou občianskou vybavenosťou.

Sekcia územného plánovania aj preto v roku 2022, dokončila aktualizáciu UŠ Brownfieldy, ktorá bude zverejnená začiatkom roka 2023. Na aktualizovanú štúdiu nadviaže v priebehu prvého pol roka 2023 Koncepcia využitia Brownfieldov.

Spomedzi kľúčových podkladových materiálov pre Územný plán mesta sa pracuje na tzv. Územnej prognóze (celý názov územná štúdia s prognóznym zameraním s názvom - **Demografický potenciál, sociálna a ekonomická geografia – scenáre rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy do r. 2050**. Spracovávaná je v dvoch častiach: Demografická analýza a prognóza, ktorej cieľom je získanie obrazu o predpokladanom populačnom vývoji do roku 2050. Časť sociálno-ekonomicko-geografické súvislosti a dopady prognózy reaguje na výstupy demografickej prognózy a odhaduje jej dopady v oblastiach: ekonomika, dochádzka, mobilita, sociálna infraštruktúra, trh práce a bývanie.

Vďaka informáciám v štúdii budeme schopní oveľa spoľahlivejšie plánovať rozvoj mesta z hľadiska predvídateľných premien. Dokument bude dôležitým podkladom pre: spracovanie nového územného plánu mesta, aktualizácie platného Územného plánu hlavného mesta SR Bratislavy, generelov ako aj pre tvorbu mestských politík. Informácie vyplývajúce zo zmeny v reprodukčnom správaní a zmeny vekovej štruktúry obyvateľstva predstavujú základné východiská pre tvorbu stratégií územného rozvoja mesta a koncepcií rozvoja celomestských hospodársko-sociálnych systémov. V súčasnosti je materiál vo fáze prípravy pre recenzentov a jeho vyhotovenie sa očakáva ku koncu roka 2023

Na konci roka 2022 prebiehalo dorokovanie konkrétnych pripomienok pre **Zmeny a doplnkov 08 o nájomnom bývaní**. Prebiehalo vyhodnotenie **Zmien a doplnkov 09 vo verejnom a v komunálnom záujme** s témami: Zelené zmeny, Zmeny pre vhodnejšie využitie územia, Technické zmeny, Zmeny verejného dopravného vybavenia, Zmeny v oblasti ochrany prírody a krajiny a Zmeny celomestského charakteru.

Sekcia územného plánovania začala pracovať na územnej prognóze životného prostredia. Vznikli zadania ku generelom školstva, športu a bývania. V priebehu roka 2022 rovnako pokračovali práce na Ekoindexe. Ekoindex (Ekoi) je nástroj, ktorý bude stanovovať nie len kvantitu vegetačných plôch, ale aj jej kvalitu s cieľom zvýšenia adaptačno-mitigačnej kapacity mesta, udržateľný vodný manažment a podporu biodiverzity. V kontexte rozvoja hlavného mesta Ekoi je základom pre systematický a efektívny návrh funkčnej zeleno-modrej infraštruktúry mesta. Momentálne sa vývoj Ekoi nachádza v kľúčovej fáze, a to testovanie na rôznych plochách a stanovovanie jeho minimálnych hodnôt. Rovnako tak, aby Ekoi odzrkadľoval reálne potreby a požiadavky pre mesto Bratislava, začala v tejto fáze prípravu intenzívna odborná diskusia.

Bola dokončená územno-technickú analýzu Kopčianskej, pokračovala v koordinácii spracovanie mestských lokalít LIDO a BORY, rovnako ako poskytla stanoviská a analytickú činnosť k viacerým zonálnym dokumentáciám a koncepčným materiálom.

V druhom polroku 2022 prebehol pilotný projekt iniciatívy **Mesto pre deti na vytvorenie podmienok pre zdravé a bezpečné detstvo v meste**. Pilotný projekt prebehol na základnej škole Tbiliská v Rači, ktorú navštevuje 830 detí, škola sa nachádza na ulici spravovanej priamo hlavným mestom, susedí s rezidenčnou zónou a dopravná situácia pred ňou je každé ráno náročná. Do dotazníka o situácii s dopravou a bezpečnosťou pred školou realizovanom v rámci participatívneho procesu sa zapojili tri štvrtiny rodičov.

Cieľom projektu Ulice pre deti je zvýšiť percento školákov, ktorí chodia do školy pešo, na bicykli alebo verejnou hromadnou dopravou a pripraviť pre to podmienky na uliciach nášho mesta. Projekt reaguje

na súčasnú situáciu, kedy stále viac detí vozia rodičia do školy autom, a to aj napriek tomu, že bývajú v jej blízkosti.

Krajší priestor pred školou sme navrhovali a tvorili spolu s deťmi a ich rodičmi. Deti z troch rôznych tried – štvrtého, šiesteho a siedmeho ročníka – sa zapojili do participatívneho procesu, kedy mapovali nebezpečenstvá v teréne, analyzovali ich cestu do školy a spoločne diskutovali, ako by sa mali ulice zmeniť, aby sa cítili bezpečne.

Taktiež sme detailne zmapovali dopravnú situáciu v ranných špičkách a počas leta 2022 uskutočnili focusové skupiny s rodičmi školákov.

Pri príležitosti Svetového dňa bez áut sme zorganizovali Peší školský autobus. V rámci tejto aktivity sme ráno pred vyučovaním na štyroch trasách vyzdvihli školákov a odvieďli ich do školy pešo. Do pešieho autobusu v Rači sa zapojilo viac ako 150 detí rôzneho veku.

V deň, kedy sa v Rači konal Peší školský autobus, nebola pred školou zápcha. Za túto aktivitu získal MIB ocenenie od Ministerstva životného prostredia SR v národnej súťaži Cena Európskeho týždňa mobility.

Zažiť Tbiliskú ulicu inak umožnilo aj celodenné podujatie s názvom Tbiliská na hranie. Počas jedného dňa sa ulica otvorila deťom, čo im umožnilo spokojne sa na ulici hrať.

Projekt tiež ocenila a podporila grantom 25 tisíc dolárov Americká nezisková organizácia Bloomberg Philanthropies v rámci svojej iniciatívy Asphalt Art, ktoré podporuje umelecky orientovaný taktický urbanizmus, ktorý dokáže oživiť aj sprehľadniť verejné priestory v meste. Financie z grantovej podpory sa využijú na vytvorenie maľby, umeleckého diela, na chodníkoch pri základnej škole Tbiliská v Rači, ktorá zlepši cestu do školy deťom. Jej autorom bude medzinárodne uznávaný umelec Oto Hudec, ktorý do tvorby umeleckého návrhu zapojí aj školákov.

Metropolitný inštitút Bratislava v spolupráci s partnerom UNICEF v rámci projektu zrealizuje v roku 2023 najväčší zber údajov, najväčšiu participáciu, akú kedy hlavné mesto v oblasti zlepšenia bezpečnosti a inklúzie v okolí škôl realizovalo. Na každej zapojenej škole do projektu sa v priebehu roka 2023 uskutoční participácia medzi žiakmi a rodičmi, zamestnancami škôl a komunitou žijúcou v susedstve, aby zistil ich aktuálne potreby a problémy a prebudili v nich záujem o verejný priestor. Do tejto aktivity budú zapojené aj rodiny školákov iných národností, ktorí sa do Bratislavy prisťahovali a snažia sa začleniť do novej školy aj spoločnosti. Pôjde o najväčší prieskum, aký kedy hlavné mesto v tejto oblasti uskutočnilo, a vďaka množstvu nových dát bude možné robiť cielenejšie opatrenia. V pláne sú participatívne aktivity, aktivity zapájajúce deti do tvorby projektu, osvetové a vzdelávacie aktivity na zlepšenie povedomia o zdravom životnom prostredí, a tiež aktivity zvyšujúce inklúziu prostredia, rôzne aktivity zamerané na vzdelávanie rodičov, detí aj učiteľov v oblasti bezpečnosti, začleňovania detí do nového prostredia či zveľaďovania verejného priestoru.

V druhom polroku 2022 pribudlo ďalších päť významných princípov: **Princípy a štandardy zelených stien, Princípy a štandardy povrchov zelených striech, Princípy a štandardy vegetačných ostrovčekov, Princípy a štandardy priestorov chodníkov, Princípy a štandardy povrchov nástupíšť MHD.** V rozpracovaní sú Princípy a štandardy cyklodopravy, Princípy a štandardy hierarchizácie zelene,

Princípy a štandardy zábradlí, Princípy a štandardy električkových radiál, Princípy a štandardy technickej infraštruktúry a pripravuje sa dokument Zonácia BA.

Od roku 2022 Sekcia verejných priestorov časť kapacít smeruje do prípravy konkrétnych projektových dokumentácií pri projektoch hlavného mesta, kde je možnosť uplatniť navrhnuté princípy z pripravených princípov a štandardov. Deje sa tak pretavenie koncepčných pravidiel do praxe a MIB pomáha usmerniť projektové práce, aby boli koncepčné pravidlá správne dodržiavané. MIB tak intenzívne spolupracuje na aktuálne obnovovaných uliciach mesta pri obnovovaní chodníkov a ich priestorového usporiadania, výmene MHD zastávok alebo verejného osvetlenia. V priebehu roka 2022 vypracovala Sekcia verejných priestorov **5 usmerňovacích a koordinačných posudkov k riešeniu konkrétnych verejných priestorov drobnej mierky** (Terchovská, Pionierska, Košická – Zwirn, Dvořákovo nábrežie, Grossling), pri ktorých sa koordinovala napríklad dlažba, zeleň či mobiliár. Jeden posudok vznikol ku **verejnému projektu veľkej mierky** (rekonštrukcia Trenčianskej ulice), pri ktorom sa riešilo najmä priestorové usporiadanie ulice. Spomenuté posudky sa týkajú projektov, ktoré zastrešuje mesto, mestská časť alebo súkromný sektor a MIB bol súčasťou pracovnej skupiny, aby okrem iného usmerňoval projektantov z hľadiska koncepcionisti riešení.

Dohromady Sekcia verejných priestorov v druhom polroku 2022 pripravila 7 projektových dokumentácií pre dláždenie chodníkov v rámci opravovaných ulíc v hlavnom meste. Išlo napríklad o ulice Mišíkova, Krížna, Dunajská, Balkánska, Rázusovo nábrežie či Karpatská. MIB vykonával tiež autorský dozor na stavbe a spolupracoval pri projektovom manažmente.

Pri modernizácii Mýtnej ulice, ktorá sa začala v druhom polroku 2022 a má byť dokončená v priebehu prvého štvrtroka 2023, sa **po prvýkrát použila Bratislavská mestská dlažba na celej ploche.** Pre novú Bratislavskú mestskú dlažbu sú charakteristické štyri typy vzorov s vlnovkami alebo rovnými líniami, ktorých dizajn nadväzuje na niekdajšiu kamennú dlažbu v Bratislave. Mozaiku dopĺňa samostatná unikátna dlaždica s nápisom BRATISLAVA. Dizajn mestskej dlažby odkazuje na tvorbu významných slovenských výtvarníkov. Grafický návrh od Martina Jenču bol podkladom k finálnemu dizajnu, ktorého pôvodcovia sú architekti Roman Žitňanský a Ján Urban pôsobiaci na Metropolitnom inštitúte Bratislavy.

Bratislavskú mestskú dlažbu môžu od septembra 2022 používať aj verejní a súkromní investori či developeri. Metropolitný inštitút Bratislavy začal poskytovať bezplatnú licenciu každému, kto bude mať záujem za presne stanovených podmienok použiť Bratislavskú dlažbu aj na pozemkoch v súkromnom vlastníctve. Licencia na dlažbu je udeľovaná pre projekty, ktoré sa nachádzajú na území Bratislavy. Zároveň ide o jednorazové poskytnutie licencie vždy na konkrétny projekt. Ak má developer projektov viac, o licenciu si požiada opakovane. Po získaní licencie si záujemci dajú vyrobiť dlažbu na vlastné náklady. Tiež je potrebné dodržať pravidlá z dokumentu Princípy a štandardy pre povrchy chodníkov, aby bola dlažba umiestnená správne. V prípade potreby MIB poskytuje záujemcom individuálne konzultácie, kde konkrétne poradí s technickými či inými otázkami.

Medzi projektové výstupy patria najmä výstupy Sekcie súťaží a Sekcie tvorby mestských priestorov. V roku 2022 Najvyšší súd Slovenskej republiky oslovil Metropolitný inštitút Bratislavy, aby pripravil a zastrešil prípravné kroky a následne architektonickú súťaž na budovu Najvyššieho súdu. Spolupráca s

inštitúciami verejnej alebo štátnej správy na príprave zadania a nastavení podmienok súťaží je dobrý príklad prepojenia, ako môže MIB využiť svoje know-how.

Súťaž je formálne v štátnej a verejnej správe legislatívny postup verejného obstarávania, ktorý obsahuje komplexné zadanie s technickými podkladmi, analýzami potrieb, historickým a spoločenským kontextom. Rozdielom oproti iným verejným obstarávaniam je v kvalite - v kvalite diskusie a formáte hodnotenia. Víťaz súťaže sa vyberá na základe kvality návrhu, ktorý nielenže najoptimálnejšie rieši územie, ale dlhodobu aj môže šetriť zdroje. Cena za služby architekta je stanovená vopred a najkvalitnejší návrh vyberá odborná porota. Za najlepšiu cenu tak mesto vďaka architektonickým súťažiam dostáva najkvalitnejší výsledok, čo je najdôležitejšie kritérium vo verejnom priestore.

V decembri 2022 sa podpisom zmluvy oficiálne začala spolupráca s Najvyšším súdom SR, rozbehli sa prípravné kroky pred architektonickou súťažou na **budovu Najvyššieho súdu na Župnom námestí**. Posledné roky je budova prázdna pre svoj zlý technický stav a náročný energetický prevádzkový režim. MIB má zhodnotiť aktuálny stav budovy a potreby inštitúcie (tzv. štúdiu uskutočniteľnosti), a následne nastaviť a zrealizovať architektonickú súťaž. Súťaž má priniesť rekonštrukciu budovy podľa aktuálnych potrieb súdu.

Intenzívne prebiehajú prípravy na urbanisticko-ekonomickú štúdiu pred vyhlásením súťaže na **bratislavskú Hlavnú stanicu** spolu s prípravou participatívneho procesu v širšom území. V druhom polroku 2022 sa analyzujú viaceré varianty riešenia Hlavnej stanice, ktoré zohľadňujú množstvo parametrov, okrem iného výsledky ŽSR Štúdie železničného uzla Bratislava a jej hodnotenia zo strany ÚHP, no tiež fyzické limity priestoru v podobe Jaskového radu. O tom, aký model bude zvolený, sa rozhodne po získaní odborných finančných, dopravných a mnohých ďalších posúdení. Aktuálne prebiehajú pracovné stretnutia a tvoria sa posúdenia a simulácie týchto variantov.

Sekcia súťaží je tiež súčasťou pracovnej skupiny, ktorá pracuje na **vyhládávacej štúdii pre umiestnenie Mestskej haly**. Hlavné mesto nemá v správe ani jeden priestor použiteľný na organizovanie kultúrnych a iných podujatí s kapacitou nad 1000 osôb. Tento stav je v európskom hlavnom meste 21. storočia neprijateľný. Jednou z povinností samosprávy je zabezpečenie funkčnej kultúrnej infraštruktúry dostupnej pre všetkých obyvateľov mesta i regiónu. Výstupom pracovnej skupiny bude výstup o tom, akú veľkú mestskú halu a s akými funkciami mesto potrebuje.

Spomedzi vyhlásených súťaží bola na konci augusta 2022 ukončená urbanisticko-krajinársko-architektonická **súťaž na revitalizáciu Námestia republiky**, ktoré je považované za lokálne centrum Petržalky. Víťazom sa stal ateliér Gro architekti. Vďaka súťaži sa podarilo nájsť vhodný koncept funkčného a atraktívneho verejného priestoru pre každodenný život, ktorý pritom vie slúžiť aj ako miesto pre príležitostné kultúrne a spoločenské podujatia. MIB v spolupráci s hlavným mestom a mestskou časťou Bratislava – Petržalka zastrešoval súťaž od tvorby zadania, participácie s obyvateľmi aj organizovanie poroty.

V auguste 2022 bola vyhlásená **výtvarno-architektonická súťaž na umelecké dielo, ktoré má pripomínať obeť COVID-19**. Víťaza súťaže spoznala verejnosť začiatkom decembra 2022. Najlepší návrh pre centrálny pamätník obetiam pandémie predstavil český architekt Radek Taláš. Ponúkol

nadčasovú ideu v podobe vln na vodnej hladine Ružinovského jazera. Na siedmych mólach, ktoré vzniknú v okolí jazera v rámci plánovanej revitalizácie, navrhol Taláš inštalovať zariadenia, ktoré rozkmitajú hladinu jazera, pričom vlny aktivuje človek tým, že sa postaví na vyznačené miesto na móle. Vlny môžu podľa autorových slov symbolizovať náhlu hrozbu, ale aj liečenie rán. Súťaž mala formát "design & build", teda víťaz zabezpečí dokumentáciu, povolenie a realizáciu. Samotná realizácia pamätníka je úzko prepojená s revitalizáciou okolia Ružinovského jazera. V budúcom roku sa má dopracovať projektová dokumentácia, ktorá bližšie určí finančný aj časový plán.

Riešila sa aj príprava zadania na **krajinársko-architektonickú štúdiu Sadu Janka Kráľa**, príprava súťažných podmienok a zadania pre **súťaž budovy Ústavu pamäti národa** či spolupodieľanie sa na projektovej príprave lávok cez Chorvátske rameno. MIB sa podieľa aj na koordinácii dopravného riešenia Kollárovo námestia a poskytuje konzultácie pre novú urbanistickú koncepciu bratislavskej ZOO. V prípade **Sochy predstaviteľkám ženského hnutia** MIB participoval na výbere polohy pre toto dielo vo verejnom priestore.

MIB spolu s hlavným mestom posledné dva roky investujú svoje kapacity do verejných priestorov, do ktorých sa roky neinvestovalo, od minulého roka sú tieto obnovy zastrešené v **Programe obnovy verejných priestorov Živé miesta**. Aktuálne je navrhnutých, rozpracovaných alebo dokončených viac ako štyridsať projektov na obnovu frekventovaných mestských priestorov. Súčasnú spolupracujúce ateliéry, ktoré boli vysúťažované v roku 2020, vďaka množstvu projektov už vyčerpali plánovanú hodnotu rámcovej zmluvy.

V Programe obnovy verejných priestorov Živé miesta Sekcia mestských priestorov pracovala na 16 projektoch z rámcových zmlúv, zastrešila povolenia na stavebných úradoch v 5 konaniach, vykonala alebo vykonáva 7 dozorov v realizáciách verejných priestorov, a zastrešila inžiniering na 5 nových projektoch.

Významnou udalosťou konca roka 2022 bolo, že turistický areál Malý Slavín premenil svoju nomináciu na **hlavnú cenu CE ZA AR v kategórii Exteriér**. Nenápadný drevený objekt v mestských lesoch vznikol v roku 2021 podľa zadania MIB a architektonický návrh pochádza z ateliéru BAKYTA architekti.

Na 21. ročníku **Ceny Slovenskej komory architektov za architektúru CE ZA AR 2022 získal Metropolitný inštitút Bratislava prestížnu cenu Patrón architektúry**. Komora architektov sa ju rozhodla udeliť za príkladnú prácu pri organizovaní súťaží, inovatívne formy verejných obstarávaní, a tiež za prípravu strategických dokumentov v oblasti územného rozvoja. Cenou predstavenstvo komory architektov vyzdvihuje jednotlivcov alebo organizácie, ktoré sa významným spôsobom zaslúžili o rozvoj a propagáciu slovenskej architektúry. Konkrétne Slovenská komora architektov vyzdvihla, že sa Metropolitnému inštitútu Bratislava podarilo za tri roky svojej činnosti vniesť do rozhodovania o investíciách mesta dôraz na transparentnosť, kvalitu, komplexný výskum, zber dát a participáciu verejnosti. Inštitút zorganizoval už 15 súťaží návrhov v oblasti architektúry, urbanizmu a krajiny architektúry, vytvoril viac ako tucet manuálov pre tvorbu verejných priestorov a svojou profesionálnou činnosťou prispieva k udržateľnému rozvoju Bratislavy a slúži ako vzor pre iné mestá a ďalšie územné celky.

Zrealizované a skolaudované boli ďalšie 4 z projektov Živé miesta. Na Tyršovom nábreží bol zrevidovaný **Pamätník obetiam extrémizmu**, kde pred 16 rokmi zavraždili študenta Daniela Tupého. Pred revitalizáciou stál pamätník uprostred neupravenej asfaltovej plochy a parkovali okolo neho autá. Vďaka nedávnym úpravám získalo okolie pamätníka náležitý charakter, aký si miesto tohto významu zaslúži, a dnes tu ľudia nájdu zelený priestor s výhľadom na Dunaj a historické centrum Bratislavy. Dokončená bola aj takzvaná **Motýlia lúka**, ktorá sa nachádza za zastávkou Homolova v Dúbravke. Cieľom projektu je zatraktívniť zelenú plochu a poskytnúť pobytovú funkciu pre ľudí žijúcich v jej okolí. Verejný priestor navrhujeme tak, aby sa zlepšili jeho mikroklimatické podmienky a biodiverzita v mestskom prostredí. Dokončil sa tiež **vnútroblok Poľská-Justičná** v Starom Meste. Vďaka úpravám vznikol komorný priestor ponúkajúci tichú a bezpečnú zónu so zeleňou, ktorá bude slúžiť na stretávanie sa, posedenie a pokojné trávenie času susedov. V **Karlovej Vsi prešlo úpravou okolie cintorína** na Adámiho ulici, ktoré získalo omnoho kultivovanejšiu atmosféru. Poškodené asfaltové plochy a vychodené chodníky v tráve nahradili chodníky z vodopriepustnej dlažby. Novinkou sú spevnené bezbariérové chodníky aj terénne schody, ktoré reagujú na svahovitosť terénu a zvyšujú priepustnosť územia. Celý priestor pomohla zveľadiť aj nová zeleň. Do existujúcich stromoradií sa vysadilo osem stromov lípy malolistej, ktorá je vhodná do mestského prostredia, pretože sa vie dobre adaptovať na znečistené a prehriate ovzdušie. Pred hlavným vstupom pribudol infopanel so všetkými prevádzkovými informáciami cintorína. Súčasťou panelu je tiež betónový totem, ktorý umocňuje pietny charakter predpolia cintorínu.

Ďalšie 3 projekty z programu Živé miesta sú tesne pred dokončením a ich kolaudácia sa očakáva v priebehu roku 2023. Ide o **objekt bývalého nočného salónu v Sade Janka Kráľa, Horáreň na Peknej ceste a Bufet na Železnej studničke**.

Medzi dokončenými architektonickými štúdiami sú návrhy na revitalizáciu okolia jazera Rohlík v Ružinove, východnej strany Dulovho námestia, ale aj Vrančovičovej ulice v historickom centre Lamača. V prípade Vrančovičovej architekti navrhli, ako sa dá obnoviť pol kilometra dlhá ulica v celom profile a spraviť z nej atraktívny verejný priestor s novou zeleňou, lavičkami, a otvoreným korytom tamojšieho potoka.

Participácia formou zapájanie obyvateľov, dotknutých subjektov a odbornej verejnosti je od začiatku súčasťou projektov riešených na MIB.

V druhom polroku 2022 boli dokončené a verejnosti predstavené štúdie pri troch projektoch z Programu obnovy verejných priestorov Živé miesta. Všetky boli prezentované naživo obyvateľom dotknutých lokalít. Veľká participácia je od začiatku súčasťou projektu revitalizácie ulice **Vrančovičovej ulice v Lamači**. Ide o centrálné územie a zmenu frekventovaného miesta, ktoré bolo pôvodne centrom obce a dnes nezodpovedá významu danej lokality. Participácia v tomto projekte začala už v priebehu roka 2021, aby boli výstupy z nej zapracované do zadania pre architektov, ktorí riešenie tohto územia navrhujú. Prvýkrát rozpracovanú štúdiu obyvatelia mohli pripomienkovať v polovici roka 2022. V decembri 2022 prebehlo veľké stretnutie s obyvateľmi, kedy obyvatelia mali možnosť vidieť, ako boli ich pripomienky zapracované, zároveň práve im boli výsledky práce architektov prezentované ako prvým.

Rovnako od začiatku spolu s obyvateľmi prebieha príprava revitalizácie pre **Dulovo námestie – východ**. Aby výsledná revitalizácia priniesla čo najlepší výsledok, od začiatku je snaha poznať požiadavky miestnych obyvateľov. Obyvatelia sa mohli zapojiť do participatívneho procesu prostredníctvom dotazníka, ktorý bol dostupný online ale aj vo forme tlačенých formulárov distribuovaných v danej lokalite. V dotazníkovom prieskume sme získali celkovo 938 vyplnených dotazníkov (895 online a 43 offline). Po vyhodnotení participácie nasledoval zber ďalších dát o území. Všetky tieto vstupy boli zapracované do zadania pre spracovateľov štúdie. V druhom polroku 2022 bola štúdia od spolupracujúcich architektov za ich účasti opäť odprezentovaná obyvateľom danej lokality.

Do ďalšej fázy sa dostala aj **revitalizácia okolia jazera Rohlík**. Revitalizácia areálu sa uskutoční podľa architektonickej štúdie, ktorú navrhli architekti z ateliérov Atrium architekti, ARZ a LIVINARK. Autori navrhujú zmeniť priestor pri jazere tak, aby nenarušil jeho prírodný charakter, čo bola jedna z hlavných požiadaviek obyvateľov, ktoré vyplynuli z participatívneho procesu realizovaného začiatkom roka 2021. Počas participatívneho procesu sme zbierali názory verejnosti a ďalšie informácie pre zadanie na obnovu tejto lokality. Verejnosť sme zapojili prostredníctvom rozhovorov, online dotazníka a workshopu so študentkami a študentmi OA Nevädzová. Okrem toho sme uskutočnili mapovanie pohybu a správania ľudí v území.

Štúdia bola prezentovaná obyvateľom lokality v decembri 2022 na verejnej diskusii s možnosťou zanechania názorov a podnetov pre dopracovanie projektu.

Sekcia tvorby mestských priestorov tiež dokončila vlastný projekt aj dozorovanie realizácie pri modernizácii **plochy pred vstupom do hlavnej stanice**. Poškodený povrch s rozlohou 2600 m² sa nahradila betónová dlažba Casa di campo, ktorú mesto začalo častejšie používať, aby zjednotilo vzhľad ulíc. Výhodou dlažby je, že sa pri ďalšej rekonštrukcii môže rozobrať a opäť vrátiť na miesto bez poškodenia. Pribudli tiež chýbajúce lavičky a smetné koše. Rozšíril sa aj výstupný ostrovček MHD, na ktorom ľudia vystupujú z autobusov. Doplnil sa zdvihnutý prah, ktorý zabezpečí bezbariérový prechod medzi výstupným ostrovčekom MHD a nástupným priestorom pred hlavnou stanicou. Odstraňovanie bariér v riešenom území bolo konzultované aj s Úniou nevidiacich a slabozrakých Slovenska. Podľa ich požiadaviek sa pridali vodiace, signálne a varovné pásy, aby sa zabezpečila bezpečná navigácia nevidiacich a slabozrakých k budove hlavnej stanice. Tiež sa zlepšili nájazdové rampy pre ľudí so zdravotným znevýhodnením.

Medzi ďalšími zrealizovanými projektmi sú úprava priestoru Gaštanový hájik, revitalizácia priestoru na Mierovej ulici a návrh frontofficu pre PAAS.

V druhom polroku 2022 sekcia naďalej pracovala na rozrobených komplexných projektoch, medzi ktoré patria kúpele Grössling, Živé námestie a Plató Staromestská.

Viacerí MIB zamestnanci v rámci svojich odborných kapacít spolupracujú pri prednáškach, konzultáciách alebo v hodnotiacich komisiách študentských prác Fakulty architektúry a dizajnu STU v Bratislave.

Odborníci MIB sú súčasťou odborných komisií mesta: Komisie pre diela vo verejnom priestore a Názvoslovné komisie.

V rámci všetkých svojich činností MIB hľadá externé financie mimo rozpočtové zdroje mesta . V roku 2022 sme získali externé zdroje na projekt Mesto pre deti, v rámci partnerstva s organizáciou UNICEF, Detským fondom Organizácie Spojených národov. MIB tiež získal zákazky v rámci svojej expertízy od viacerých subjektov, z ktorých najvýznamnejší je Najvyšší súd SR a spolupráca na prípravných krokoch pred architektonickou súťažou na budovu Najvyššieho súdu. Pokračovali projekty financované z externých zdrojov. V rámci procesu prípravy nového strategického plánu Bratislava 2030, sa Bratislava v roku 2021 zapojila do medzinárodnej siete európskych miest s názvom Global Goals for Cities, financovanej z operačného programu Urbact III. Strategické partnerstvo 19 miest malo za cieľ pomôcť mestám s implementáciou cieľov udržateľného rozvoja v rámci lokálnych stratégií a prípravou integrovaných akčných plánov. Projekt trval od marca 2021 do decembra 2022 a Bratislava bola v rámci siete podporená sumou 76 205 Eur (2021 - 28 152 Eur, 2022 - 48 053 Eur), ktoré boli určené na pokrytie personálnych nákladov, zabezpečenie participácie a expertných vstupov, realizáciu zahraničných ciest a komunikácie.

Zároveň v roku 2022 bola MIB zverená do správy budova na Ventúrskej ulici 22, z ktorej generujeme príjem vďaka podnájmu 3 obchodných priestorov (tento príjem však pokrýva hlavne nevyhnutné opravy priestorov na Ventúrskej ulici).

V Bratislave, 15. 2. 2023

Mgr. Ján Mazúr, PhD.
štatutárny zástupca
Metropolitný inštitút Bratislava